

Lekcija o ljubavi

Radnju romana prvijenca «Sin kiše», mladog autora Matije Turčina, doživljam prvenstveno kao lekciju o najvažnijoj i najpotrebnijoj ljudskoj emociji – ljubavi, toj održavateljici i čuvarici života, i o teškim posljedicama koje njezin djelomični ili potpuni nedostatak ostavlja u životima ljudi, bilo da se radi o pojedincu, bilo o socijalnoj ili, nekim drugim elementima, određenoj društvenoj grupi. Ljubav je traganje i potreba svih u svakom vremenu i prostoru, njezina nedoživljenost ili uskraćenost vječna je ljudska zaokupiranost te stoga čitanost i zanimljivost ovog romana ne može ograničiti dobna, spolna, vremenska i ina određenost. Time je Matija Turčin već sa samo osamnaest godina života napisao roman za svakog čovjeka, za svakog mislenog čitatelja u svim vremenima, što ne uspijeva mnogim piscima. Ako se ova moja misao čini nekome pretenciozna upućujem ga da svakako pročita roman, jer sigurna sam da će nakon posljednjeg retka uslijediti mnoštvo samopitanja o smislenosti vlastitog života, odnosa i postupaka kao iskaz i manifestacija ljubavi prema sebi, bližnjima, prijateljima, poznanicima, susjedima, sugrađanima...uopće prema ljudima kao prirodno pripadajućoj vrsti. Jednostavnim i razumljivim pripovjedanjem, iako s prepoznatljivim elementima svojstvenim svakom početnom stvaranju, «Sin kiše» postaje dio nas samih iznuđujući osobnu duševnu i misaonu angažiranost u području roditeljskih i prijateljskih odnosa, potičući nas da preispitamo vlastite odnose kroz uvijek aktualno pitanje «jesam li prepoznao i upoznao onoga koji je u potrebi, jesam li učinio dostatno i dovoljno dobro, što još mogu i trebam učiniti za ono bolje?». Roman zahtjeva ispit osobne i društvene savjesti kojemu jedina moguća pozitivna, i bez alternative, može biti ocjena: hitno, trajno i nesebično davanje i umnažanje ljubavi, koja će kao takva pokrenuti i sve ostale pozitivne procese međuljudskog sporazumijevanja i djelovanja i, ako već ne sasvim dokinuti, a onda barem značajno umanjiti teške i bolne posljedice tamo gdje te ljubavi nema dovoljno. Ako je to poruka cijelog romana, a ja je doživljam upravo kao takvu, verificiram ranije izrečenu ocjenu da je «Sin kiše» roman napisan za sva vremena.

Radnju romana nose Prijatelj i Prijatelj, dvije mlade osobe koje se upravo zbog neimenovanosti mogu pronaći (ili biti) u svakom čitatelju, dok je mladost ionako kategorija koju određuje ponaosobni čitateljev subjektivitet. Njihov međusobni odnos, razumijevanje i istovjetnost traganja za identitetom odnosne životne dobi, generacijski je sporazum kojeg pomućuje s jedne strane nesretnost obiteljskog okruženja, nerazumijevanje i zakazivanje onih društvenih kategorija koje su, između ostalog, i plaćene da budu odgovorni pratitelji i usmjeravatelji prema dostojnom i uspješnom životu, a s druge strane tragediju tog jedinog logičnog odnosa ispunjenog iskrenom ljubavi uzrokuje predimenzionirana savjest koja ne može ostvariti ispriku izdane ljubavi te odvodi u smrt najprije jednog, a potom drugog Prijatelja. Lik Djevojke umjesto uravnoteženja ljubavi i konačnog ispunjenja te emotivne potrebe kod oba Prijatelja, postaje tako samo slučajna "kap više" i sublimira gorčinu svih razočarenja i propusta u izdaji. Zanimljivo je da nedostatak ljubavi u obitelji, kao okruženju u kojem se i iz kojeg se formira vrijednosni sustav života, nije niti povod niti uzrok tragičnoj smrti glavnog junaka romana, već fizički gubitak Prijatelja kao potpuni emotivni prestanak svega što je imalo smisla i bilo vrijedno življenja, a što potvrđuje da "ptica može i bez gnijezda ako nebom leti još barem jedna slobodna ptica". Za profesionalne i stručne osobe koje se bave problematikom obitelji, i uopće problemima u mladim ljudima, roman bi trebao biti zanimljiv kao analitičko štivo ako, dakako danas i u nas, za tim ima društvenog interesa. Ako je rijeka podsvjesna personifikacija života i težnje glavnog lika za harmonijom, za staloženim kretanjem prema cilju koji sigurno negdje postoji, onda je usamljena brvnara na čistom

planinskom proplanku metafora dubokog mira kojem teži njegova posvještena duša, a autoru su upravo ova dva lokaliteta ključna podloga u kojoj se radnja zahuktava, oni su baza iz koje i u kojoj glavni lik osvještava sebe osnažujući se tako za novi početak. Da li se radi o slučajnom izboru ili o smislenoj simplifikaciji nature kao bitka ljudske prirode ponuđeno nam je na promišljanje i usporedbu vlastitog ega prema svemu što bi trebala obuhvatiti prirodnost i sklad ljudskih odnosa. Lik Krčmarice sporedan je ukoliko ju svrstamo u bezbrojne epizodne životne «supatnike» koji zbog vlastitih promašaja i neostvarenosti imaju senzibilitet što odmah i precizno detektira još većeg nesretnika, pa spremno pružaju ruku za pridizanje mijenjajući samo trenutak, ali realno ostaju izgubljeni u sudbini na koju ne mogu utjecati. Starac je mudrost koja bi trebala razriješiti sudbinu nuđenjem izlaza iz situacije i usmjeravanjem glavnog junaka ka promišljanju. Priznavanjem vlastitih pogrešaka i njihovih posljedica te upućivanjem na samoizgradnju, trpljenje, odricanje (i od samog sebe), starac pobuđuje nadu, te uz konkretnu materijalnu pomoć postaje rijetki, gotovo nestvarni, primjer ljubavi, ali samo do onog trenutka u kojem i njegovom egu nužno treba umnažanje ljubavi kroz primanje i davanje da bi se jednostavno postojalo. Zadivljuje razumijevanje koje uspostavljaju dva lika generacijski pripadajuća različitim društvenim i životnim razdobljima, ali istovremeno njihovo je razdvajanje potvrda istine da svatko mora ići sam svojim putem do cilja. Budizam i Nepal, s kojima starac povezuje priču života kao konačno pronađeno hranilište svoje za mirom tragajuće duše, treba shvatiti kao pojašnjenje glavnom liku da je njegovo trenutno nepoznavanje Boga u ljubavi i obrnuto, samo odraz ne življenja duhovnosti okružujuće mu sredine. Dakle sredina je taj pozitivni ili negativni faktor koji određuje pojedinca! Starac ne nameće sebe kao uzor, odnosno svoje viđenje kao jedino ispravno, te izdvojeno budističko pravilo (citāt): *«Zli porivi moraju se spriječiti, a dobri njegovati, tako da pojedinac može razviti plemenite misli, riječi i djela»* postaje samo jedan od smjerova traganja puta ljubavi na kojem glavni lik, između ostalog, spoznaje (citāt): *«Problem ljudi je u tome što, za razliku od životinja koje se prilagođavaju okolini, oni okolinu pokušavaju prilagoditi sebi i na taj način uništavaju dio Boga, uništavajući tako postepeno i sebe...»* Nemoć i slabost majke s jedne strane, te agresivnost i sirovost očuha s druge strane, a u oba lika individualna i zajednička ispraznost i odbjeglost od života, temeljno su zlo koje rađa nesreću. Nedostatak ljubavi i njeno uskraćivanje kao anomalija društva i pojedinca egzistira u svim vremenima i u svim sredinama, i zbog te ponovljivosti baš u obitelji, ona je zlo čije su posljedice teško ili uopće neispravljive, svaka kazna nedostatno primjerena, a opraštanje gotovo nemoguće. Sudbina glavnog lika u romanu «Sin kiše» posljedica je upravo takvog zla i stoga je roman uvijek aktualnu problematiku osuvremenio i u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Zanimljiv je lik Beskućnika u kojem je obuhvaćena sva jednostavna čovječnost, susjećajnost, brižnost, svjesno pamćenje, poštenje i pravičnost. Ukratko, Beskućnik je sporedni lik koji prerasta u glavni! Ako je Beskućnik siromaštvo materijalnosti, a bogatstvo čovjekoljubivosti i pouzdanosti, onda je neminovno zaključak da čovjek «bez kuće» nosi u sebi «veliku kuću» ljubavi u kojoj ima mjesta za sve ljude! Jasna je alegorijska pouka ovog lika i stoga ne čudi da je baš njemu glavni lik povjerio na čuvanje knjigu svog života.

Imala sam čast i sreću roman «Sin kiše» pročitati još u rukopisu. Analiza likova i radnje romana produkt je, dakle, samo mog čitalačkog shvaćanja romana, i ponešto spisateljskog iskustva. Recenziju romana zasigurno će napisati neka druga stručna osoba. Matija Turčin napisao je roman o mladima, ali ne samo za mlade, jer problematika i poruka romana ne smije zaobići srednje i starije generacije. Štoviše smatram da ga prioritarno trebaju pročitati ove druge generacije, jer na njima je odgovornost za mladost, učenje za budućnost. Na njima je da odmah i neodgodivo promisle o svojim postupcima, odnosima, o onome što mogu učiniti bolje i ljudskije, o ljubavi na koju se tako često zaboravlja. Tragedija kojom roman završava nikako nije obrazac po kojem se problemi trebaju rješavati, ona nije niti vodič na putu kojeg bi mladi ljudi trebali slijediti. Ta tragedija je opomena da se život ne

smije iznevjeriti, upozorenje da se u traženju ljubavi i životnih vrijednosti ne smije odustati, ona je naputak da u svim životnim okolnostima postoji izlaz, rješenje, jer «Tempora mutantur et nos mutamur ni illis» (Vremena se mijenjaju i mi se mijenjamo u njima). Posebno me se dojmilo što autor, iako u vrijeme pisanja romana vršnjak s glavnim likovima, ne ispisuje «pro primo» problematiku droge, alkoholizma, nasilja i drugih zala svog vremena, ne da bi ih prikrio ili ignorirao, već upravo stoga da o svojim vršnjacima progovara kroz općeljudske vrijednosti: traganje za smislom, ljubavi, za mirom koji im je nepravedno uskraćen na putu sazrijevanja. Njegove čiste i jasne rečenice ne sadržavaju čak ni svakodnevne vulgarizme, ne posjeduju ubojite riječi koje podstiču smislenu mržnju i zlo, već jednostavnim pripovijednim skladom konstatiraju stanje zahtijevajući promjenu ka dobru. Takvim pristupom Matija Turčin dao je apoteotsku dimenziju generaciji mladih kojoj i sam pripada izričući sasvim jasno: «Ecce homo» (Evo čovjeka!).

«Sin kiše» zahtijeva aktivno (su)djelovanje čitatelja da budnim okom vidi ono što drugi ne vide, da preventivno voli, kako ne bi uzmanjkalo ljubavi u ovom jedinom nam ljudskom svijetu, a Matija Turčin poručuje (citat):

«Sada znam kolika je moć ljubavi i koliko je jadan onaj kojemu je ljubav uskraćena...Sada znam što sam trebao učiniti. Svakoj osobi koju čovjek voli on treba svakim danom, barem nekim najsitnijim znakom pokazati svoju ljubav i poštovanje. Ne mora ponavljati riječima koliko ju voli jer riječi tu uopće nisu važne, važna su djela...Jer jednoga dana ta osoba može samo odjednom nestati...»

Blanka Supan
Zagreb, kolovoz 2002.